

โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมแห่งการอนุรักษ์
ภายใต้ชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย”
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เส้นทางและจุดสนใจ (ฉบับเต็ม)

ป้าศักดิ์สิทธิ์ม้าย้าย

ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

มาเที่ยวแก่นมะกรูดกัน

เส้นทางและจุดสนใจ (ฉบับเต็ม) ป้าศักดิ์สิทธิ์มอตาจ่อย

ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมแห่งการอนุรักษ์
ภายใต้ชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย”

ผู้เรียบเรียงและ ถ่ายภาพ	นฤมล อรุโณทัย อุษา โคตรศรีเพชร พลาเดช ณ ป้อมเพชร เจสัน แชนก์เลียร์ และสกุลรัตน์ ยี่สกุล หน่วยปฏิบัติการวิจัยชนพื้นเมืองและทางเลือกการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้นำเส้นทาง	โก่ง กริ่งไกร สุนิสา กระแห่ บุญเตือน ราชสีห์
ข้อมูลและภาพ	วินัย กริ่งไกร และชุมชนกะเหรี่ยงแก่นมะกรูด
ผู้สนับสนุน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2564 จำนวน 160 เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพฯ

คำนำ

ที่ผ่านมา ชื่อของแก่นมะกรูดเริ่มปรากฏเป็นจุดแวะจุดหนึ่งในเส้นทางท่องเที่ยวภายในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาว คือในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ส่วนในช่วงเดือนอื่นๆ ของปีไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวแก่นมะกรูดมากนัก ทั้งนี้แก่นมะกรูดได้ชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ก็สามารถสัมผัสสอากาศที่เย็นสบายคล้ายกับทางภาคเหนือของประเทศไทย จนได้รับการขนานนามว่า “หนาวสุดกลางสยาม” ในขณะเดียวกัน แก่นมะกรูดก็ยังเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินของชาวกะเหรี่ยงมาอย่างยาวนาน

การเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำคู่มือเส้นทางและจุดสนใจป่าศักดิ์สิทธิ์มอตาจ้อย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ได้พยายามค้นหาจุดสนใจที่จะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง โดยเฉพาะความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้มาเยือนได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาที่ยาวนานของชุมชน รวมทั้งทำให้องค์กรหรือหน่วยงานได้พัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและชุมชนพื้นเมืองที่อยู่อาศัยและดำรงชีพอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรับผิดชอบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ

คู่มือฉบับนี้ เป็นผลงานที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกะเหรี่ยงแก่นมะกรูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวินัย กริ่งไกร ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงชาวกะเหรี่ยง และคณะวิจัยจากสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะวิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย และขอบคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ หัวหน้าชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม

และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย” ผู้ที่แนะนำให้คณะวิจัยรู้จักชุมชนอำเภอบ้านไร่ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง และงานชิ้นนี้คงจะสำเร็จลงไปไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม สถานศึกษาในพื้นที่ หน่วยงานและองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนที่ร่วมให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น รวมถึงคำแนะนำอันเป็นประโยชน์กับโครงการตลอดช่วงการศึกษาวิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง แม้ว่าคณะวิจัยจะไม่ได้เอ่ยนามท่าน ณ ที่นี้

คณะวิจัยหวังว่าผลงานในชุดนี้ จะเป็นสิ่งจุดประกายให้เกิดพลังในการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงแก่งมะกรูดเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นการปรับตัวผสมผสานเลือกเฟ้นของใหม่ที่เหมาะที่ควร กับการยึดมั่นในอุดมการณ์และวิถีที่ยั่งยืนที่สืบทอดมาแต่อดีต

สารบัญ

หน้า

คำนำ	1
ความเป็นมาของป้าศักดิ์สิทธิ์มอตาจ้อย	4
เส้นทางและจุดสนใจในป้าศักดิ์สิทธิ์มอตาจ้อย	10
จุดที่ 1 จุดเริ่มต้นของเส้นทางศึกษาธรรมชาติมอตาจ้อย	12
จุดที่ 2 ผู้โพลง	14
จุดที่ 3 พุพุทอง	16
จุดที่ 4 ฉ่วยเทย	17
จุดที่ 5 ท่องไปในลำห้วย	18
จุดที่ 6 สรรพสิ่งที่มีชีวิตในลำห้วย	20
จุดที่ 7 ลานหุงหาอาหารในพิธีสืบชะตาประจำปี	22
จุดที่ 8 รุกข มรดกต้นพระเจ้าห้าพระองค์	23
จุดที่ 9 น้ำออกภูและห้วยกระสุน	27
จุดที่ 10 ต้นพลู	29
ตารางแสดงพืชสมุนไพรพื้นถิ่นของชาวกะเหรี่ยง ตำบลแก่นมะกรูด	30

